

Nr 14.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Genom en den 20 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 66, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Härigenom förordnas, att 20 §¹ lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

20 §.

Nyttjas maskindrivet fartyg utestående eller huvudsakligen till att mot ersättning befordra passagerare, eller medföras eljest å fartyg, som framdrives annorledes än medelst rodd, på en gång flere än tolv passagerare, skall fartyget vara försett med passagerarfartygscertifikat.

I nämnda — — — 34 § sjölagen.

Ej heller inräknas i passagerarantalet, så vitt angår kortare fart mellan svenska hamnar, stuvare eller stuve-riarbetare eller andra arbetare och deras förmän, vilka för arbete ombord medfölja fartyg, eller sjömän eller i 108 § sjölagen avsedda personer, vilka efter erhållen eller avslutad anställning sändas till eller från annat samma redare tillhörigt fartyg. Vad med kortare fart skall förstås,

Föreslagen lydelse:

20 §.

Fartyg, varå på en gång medföras flera än tolv passagerare, skall vara försett med passagerarfartygscertifikat.

Ej heller inräknas i passagerarantalet, såvitt angår kortare fart mellan svenska hamnar, stuvare eller stuve-riarbetare eller andra arbetare och deras förmän, vilka för arbete ombord medfölja fartyg, eller sjömän eller i 70 och 71 §§ sjömanslagen avsedda personer, vilka efter erhållen eller avslutad anställning sändas till eller från annat samma redare tillhörigt fartyg. Vad med kortare fart

¹ Senaste lydelse, se 1946:587.

så ock huruvida i fart mellan utländska hamnar personer, som nu sagts, må undantagas vid beräkningen, därom förordnar Konungen.

skall förstås, så ock huruvida i fart mellan utländska hamnar personer, som nu sagts, må undantagas vid beräkningen, därom förordnar Konungen.

På Konungen — — — dylikt certifikat.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1953.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås ändrade bestämmelser om tillsyn å mindre maskindrivna fartyg (»motorbåtar»), som nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare. Ändringen innebär, att dessa fartyg icke skall behöva undergå passagerarfartygsbesiktning eller vara försedda med passagerarfartygscertifikat. Tillsynen skall i stället ske medelst inspektion.

Gällande författningsbestämmelser m. m.

Lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg, i det följande benämnd tillsynslagen, tillkom efter förslag i proposition nr 121 till 1914 års senare lagtima riksdag. Lagen innehåller grundläggande föreskrifter beträffande tillsyn å fartyg. Enligt lagens 1 § skall sådan tillsyn utövas för att utröna, huruvida bestämmelserna i 5 a § sjölagen och med stöd därav utfärdade föreskrifter är iakttagna. Nämnade paragraf i sjölagen innehåller allmänna stadganden om skyldighet att i olika avseenden iakttaga fartygs säkerhet m. m. Tillsynen utövas enligt tillsynslagen i tre olika former, nämligen genom *sjövärdighetsbesiktning* och *passagerarfartygsbesiktning* samt medelst *inspektion*.

Passagerarfartygsbesiktning skall äga rum för att undersöka, om ett fartyg uppfyller de särskilda betingelser, som av Konungen stadgats för att ett fartyg skall kunna förses med passagerarfartygscertifikat. Därvid skall särskilt utrönas och bestämmas, i vilken fart fartyget får nyttjas och vilket högsta antal passagerare fartyget äger medföra. En förutsättning för att ett fartyg skall kunna förses med passagerarfartygscertifikat är bl. a. att det undergått sjövärdighetsbesiktning och därvid befunnits sjövärdigt med hänsyn till den fart, vari det är avsett att nyttjas (21 §). Passagerarfartygscertifikat gäller ett år för fartyg i utrikes fart och två år för fartyg i annan fart; tiden för giltigheten kan dock i särskilda fall förkortas (22 §).

Inspektion kan av tillsynsmyndighet företagas närhelst så finnes påkallat

eller lämpligt för att utrona, huruvida fartyg är i behörigt skick. Alla fartyg i enskild ägo är underkastade inspektion med undantag av dem, beträffande vilka Konungen annorledes förordnat (23 §). Sådant förordnande har meddelats genom kungörelse den 31 maj 1934 (nr 223).

Bestämmelser om fartygs byggnad och utrustning återfinnes i förordningen den 20 maj 1927 (nr 184), i fortsättningen kallad byggnadsförordningen. Denna, som senast ändrats genom kungörelse den 30 juni 1952 (nr 578), äger — vad angår fartyg i enskild ägo — tillämpning å alla fartyg, som är underkastade inspektion.

Tillsynslagens 20 § bestämmer vilka fartyg, som skall ha passagerarfartygscertifikat. I paragrafens första stycke behandlas två fall. Där föreskrives sålunda, att maskindrivet fartyg skall vara försett med passagerarfartygscertifikat, om det uteslutande eller huvudsakligen nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare. Vidare stadgas att passagerarfartygscertifikat skall finnas, om eljest å fartyg, som framdrives annorledes än medelst rodd, på en gång medföres flera än tolv passagerare. Enligt paragrafens sista stycke kan dock Konungen utfärda bestämmelser, varigenom fartyg under 50 registerton, som endast tillfälligtvis medför passagerare å kortare resa inom svenskt farvatten, befrias från skyldighet att vara försett med dylikt certifikat. — I 30 § stadgas straffansvar för befälhavaren, om fartyg nyttjas till befordran av passagerare på sätt eller i den omfattning, varom i 20 § sägs, utan att det är försett med gällande passagerarfartygscertifikat, eller om fartyg nyttjas i strid mot bestämmelse i det för fartyget gällande passagerarfartygscertifikatet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 september 1951 har riksdagens justitieombudsman på förekommen anledning behandlat frågan om innebörden av det i 20 § första stycket tillsynslagen förekommande uttrycket »uteslutande eller huvudsakligen» och därvid framhållit att tveksamhet råder om lagrummets rätta tolkning.

Justitieombudsmannen har, efter en närmare redovisning av problemet, hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida icke 20 § första stycket tillsynslagen i förtydligande syfte borde ändras och därvid, såvitt nu är i fråga, givas det innehåll, att maskindrivet fartyg skall vara försett med passagerarfartygscertifikat, om det vid något tillfälle huvudsakligen nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare.

Kommerskollegium har den 23 april 1952 avgivit utlåtande med anledning av justitieombudsmannens skrivelse och därvid som sin uppfattning uttalat, att den erforderliga kontrollen från fartygsinspektionens sida över ifrågavarande småfartyg mycket väl kan på ett tillfredsställande sätt upprätthållas medelst inspektioner enligt 23 § tillsynslagen. Fartygsinspektionen är befogad att företaga inspektion å samtliga de fartyg, varom här är fråga. Inspektionerna, som kan verkställas utan regelbundna mellantider, förutsätter icke att passagerarfartygscertifikat skall utfärdas för fartygen.

Under dessa omständigheter har det synts kollegium föreligga en möjlighet att undgå svårigheterna genom att upphäva fordran å passagerarfartygscertifikat för sådana maskindrivna fartyg, som ej på en gång medför flera än tolv passagerare men dock uteslutande eller huvudsakligen nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare. I så fall skulle passagerarfartygsbesiktning ej längre ifrågakomma för dessa fartyg, och sjövärdighetsbesiktning skulle, under förutsättning att fartygets bruttodräktighet ej uppgår till 100 registerton, upphöra att vara en för dem normalt återkommande kontroll. Skulle sjövärdighetsbesiktning i något rent undantagsfall anses behöfelig, har kollegium enligt tillsynslagen möjlighet att förordna om dylik besiktning.

Kollegium hemställer, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om att 20 § tillsynslagen måtte undergå sådan ändring, att fordran å förefintligheten av passagerarfartygscertifikat inskränkes till att gälla endast för det fall, att å fartyg som framdrives annorledes än medelst rodd, på en gång medföres flera än tolv passagerare.

De av justitieombudsmannen och kommerskollegium framlagda förslagen till ändring av 20 § första stycket tillsynslagen ha remissbehandlats.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Eriksson, anför i propositionen följande.

»Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att osäkerhet råder om rätta tolkningen av det stadgande i 20 § första stycket tillsynslagen, vari föreskrives, att maskindrivet fartyg, som uteslutande eller huvudsakligen nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare, skall vara försett med passagerarfartygscertifikat. Såsom justitieombudsmannen framhållit får det anses angeläget, att bestämmelsen, som ju skall tillämpas av tjänstemän utan juridisk utbildning, är så tydlig att några svårigheter att utläsa innebörden av densamma icke skall behöva föreligga. En ändring av bestämmelsen framstår därför såsom i och för sig motiverad.

Kommerskollegium har, då kollegium haft att behandla nu förevarande spörsmål, föreslagit vissa lättnader i gällande bestämmelser om tillsyn genom passagerarfartygsbesiktning för maskindrivet fartyg, som mot ersättning medför passagerare. Kollegii förslag innebär, att kravet på passagerarfartygscertifikat helt slopas för fartyg av nyss nämnt slag, därest fartyget icke medför flera än tolv passagerare. De smärre fartyg, som lättnaderna avser, tillhör företrädesvis den hofasta befolkningen vid våra skärgårdar och större insjöar. Denna torde så gott som undantagslöst vara väl skickad att bedöma ett fartygs sjövärdighet och besitta god sjövana. Fartygsägarna torde dessutom i allmänhet ha klart för sig, att fartyg, som medför betalande passagerare, är underkastat bestämmelserna i byggnadsförordningen och att det är förenat med straffansvar — enligt 292 § sjölagen — att gå till sjöss

med mindervärdigt fartyg. Det är såsom justitieombudsmannen framhållit givetvis önskvärt, att garantier finnes för att mindervärdiga båtar icke användes för passagerarbefordran mot betalning. Kommerskollegium har ansett, att den kontroll, som i sådant avseende fordras från fartygsinspektionens sida, på ett tillfredsställande sätt kan upprätthållas genom inspektioner. Det kan icke antagas, att en sålunda genomförd ändring av tillsynsförordningens karaktär skall leda till minskad säkerhet för passagerarna. Härtill kommer att en sålunda ändrad form för utövande av tillsynen kan beräknas bli väsentligt billigare och mindre arbetskrävande än den nu tillämpade ordningen. De tre länsstyrelser, vilka hörts i ärendet, har som framgår av den förut lämnade redogörelsen tillstyrkt kommerskollegii förslag. Det i 20 § sista stycket tillsynslagen lämnade bemyndigandet, vilket enligt ordalydelsen avser fartyg som endast tillfälligtvis medför passagerare, torde icke innefatta medgivande att genomföra en sådan ändrad ordning för tillsynens utövande utan erfordras härför enligt min mening en ändring av 20 § första stycket tillsynslagen. Det i stadgandets nuvarande lydelse gjorda undantaget för roddbåtar torde numera sakna praktisk betydelse.

Med hänsyn till det anförda vill jag förorda, att 20 § första stycket tillsynslagen ändras så, att fordran på passagerarfartygscertifikat begränsas till det fall, att å fartyg på en gång medföres flera än tolv passagerare. Jag förutsätter därvid, att kollegium såsom fartygsinspektionens chefsmyndighet tillser, att fartygsinspektörerna i fortsättningen ägnar särskild uppmärksamhet åt att de fartyg, som enligt den av mig förordade utformningen av stadgandet befrias från passagerarfartygsbesiktning, i stället underkastas kontroll medelst inspektion. Framför allt bör detta gälla fartyg, som nyttjas för mera yrkesmässig passagerarbefordran.

Kommerskollegium har vidare i anslutning till förslaget i fråga om 20 § första stycket tillsynslagen i sitt den 23 april 1952 dagtecknade utlåtande förordat, att 58 § första stycket byggnadsförordningen ändras i syfte att tillgodose kravet på erforderlig bärighet beträffande mindre fartyg. Jag vill erinra, att förslaget redan godtagits i samband med andra ändringar i byggnadsförordningen, vilka föranletts av ikraftträdandet av 1948 års internationella konvention för betryggande av säkerheten för människoliv till sjöss. Ändringarna återfinnes i kungörelsen den 30 juni 1952 (nr 578) om ändring i byggnadsförordningen och trädde i kraft den 19 november 1952.

I samband med att 20 § första stycket tillsynslagen gives ändrad lydelse bör en redaktionell ändring göras i paragrafens tredje stycke. Däri hänvisas till 108 § sjölagen, vilket stadgande upphävts genom lag den 15 juni 1922 (nr 271) i samband med tillkomsten av sjömanslagen samma dag (nr 270). Sedan sistnämnda lag numera ersatts av sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530), vilken trädde i kraft den 1 januari 1953, avser hänvisningen 70 och 71 §§ i denna lag.

De ifrågasatta ändringarna i 20 § tillsynslagen synes böra träda i kraft den 1 juni 1953.»

Lagrådet.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Utskottet.

Med propositionens förslag avses att undanröja den rådande oklarheten i den nuvarande lydelsen av 20 § lagen om tillsyn å fartyg. Den lösning som framlagts, har förordats av kommerskollegium och innebär att kravet på passagerarfartygscertifikat upphäves för sådana maskindrivna fartyg (motorbåtar), som ej på en gång medföra flera än tolv passagerare men dock uteslutande eller huvudsakligen nyttjas till att mot ersättning befordra passagerare. Tillsynen över dessa båtar kommer att i fortsättningen utövas genom inspektion. Utskottet har intet att invända mot en ändring av lagrummet i överensstämmelse härmed. Det ankommer på kommerskollegium att tillse att ändringen beträffande tillsynsförordningens karaktär icke medför någon otillbörlig sänkning av dessa fartygs standard.

De övriga föreslagna ändringarna i lagen äro närmast av redaktionell art och föranleda ingen erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 24 mars 1953.

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman*, Nils Elowsson, Wahlund, Wistrand, Nerman, Bengtsson, Axel E. Svensson och Huss*;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Nilsson i Göteborg, fru Västberg, fru Sandström*, herrar Lundberg, Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer och herr Cassel.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.